

بالطفی در چاووش

ارشدد تهماسبی از خاطرات همراهی با محمدرضا لطفی می‌گوید

ارشدد تهماسبی از آنهاست که به‌خاطر حضور مداوم و پیگیرانه‌اش در چهار دهه اخیر موسیقی ما، حرف‌هایش همیشه خواندنی است ازجمله همین حرف‌هایی که به بهانه شصت‌وسومین سالروز تولدش با خبرنگارهای هنرآنلاین در میان گذاشته است. این موسیقیدان، آهنگساز و نوازنده تار و سه‌تار، گفته است محمدرضا لطفی را شاخص‌ترین و برجسته‌ترین چهره تاریخ موسیقی معاصر ایران می‌داند چون او نقشی ماندگار در احیا و پیشبرد موسیقی ایران‌زمین ایفا کرده‌است. ارشدد تهماسبی در این گفت‌وگو از روزی گفته که مردی ناشناس با جعبه سازی در دست به منزل پدری او آمد و مسیر زندگی‌اش را برای همیشه تغییر داد، از روزهایی گفته که بار سفر بسته و به تهران آمده تا شاید از محضر استادی چون محمدرضا لطفی بهره‌برد و از روزگاری گفته که موسیقی دیگر از دل بر نمی‌آید و جوشش، جای خود را به کوشش داده‌است. روایت **آنها** یعنی تهماسبی و لطفی همیشه خواندنی است. تهماسبی گفته: «دوران کودکی من در سنجندج به تماشای محافل موسیقی در منزل پدری گذشت اما به‌طور ویژه مردی با یک جعبه ساز در دست، سرنوشت مرا برای همیشه تغییر داد. او شبی همراه یکی از اقوام به منزل ما آمد، نشست و ساز زد؛ سازی که مرا شیفته خود کرد. مرد ناشناس، محمدرضا لطفی بود که بعدها ارادت بسیاری به او پیدا کردم و همچنان نیز خود را شاگرد مکتب لطفی می‌دانم. مقالات متعددی درباره استاد لطفی نوشته‌ام و سعی کرده‌ام به‌صورت جزئی و دقیق، عملکرد و تأثیرگذاری او را از زوایای متفاوت بررسی کنم؛ مقالاتی که در قالب کتاب «پهلوان تار» منتشر شد. متأسفانه به دلیل مشغله فراوان استاد لطفی، نتوانستم در جلسات متعدد و مستمری از محضر او استفاده کنم. درواقع نمی‌توانم خود را شاگرد محمدرضا لطفی بدانم اما همان‌طور که پیشتر گفتم، شاگرد مکتب او بوده‌ام. البته بسیار تلاش کردم در کلاس‌های استاد لطفی شرکت کنم، حتی برای اخذ مدرک دیپلم راهی تهران شدم و به منزل او در نزدیکی پیچ شمیران رفتم ولی تلمذ من نزد استاد لطفی به یک یا دو جلسه ختم شد. او درگیر فعالیت در رادیو و تلویزیون و البته تأسیس گروه چاوش بود به همین دلیل فرصتی برای تدریس نداشت. در ادامه به عضویت گروه چاوش درآمدم و همکاری‌های خاطره‌انگیزی با گروه‌های شیدا و عارف داشتم، هرچند به‌صورت مستقیم و مستمر، مدت اندکی شاگرد استاد لطفی و عزیزاده بودم اما در مکتب آنها بسیار آموختم. البته در روزگار همکاری با چاوش، من و تنی چند از اعضا از جمله آقایان بهروزی‌نیا، متبسم و درخشانی به پیشنهاد استاد لطفی، هرازگاهی به منزل او می‌رفتیم و ردیف نوازی می‌کردیم.»

او درباره وضع موسیقی این روزها هم گفته: «فضای مجازی، انسان‌ها را به طرز عجیب، عمیق و عظیمی در بر گرفته است. این فضا سبب شده بسیاری از افراد، موسیقی را صرفاً ابزار و دستاویزی برای کسب شهرت و ثروت قرار دهند. از سوی دیگر نسل کنونی خلاف نسل‌های گذشته، کمتر به ریاضت و تمرین‌های سخت و طاقت‌فرساتن می‌دهد. البته نکته مهم‌تر را کوشش تمام و جای خالی جوشش می‌دانم. اگر آثار محمدرضا لطفی بعد از گذشت دهه‌ها همچنان طراوت و شادابی خود را حفظ کرده و مخاطب را همراه و درگیر می‌کند، سببش جوشش موسیقی از دل است.

کمی‌ک استرپ‌ها نیز می‌توان از مفاهیم ارزشمند و شخصیت‌های برجسته و رخ داده‌های مهم تاریخی استفاده کرد. مانند سرداران ایرانی میرزا کوچک خان، ستارخان، باقرخان، رئیسعلی دلواری؛ حماسه‌های دوران دفاع مقدس؛ آزادسازی خرمشهر، عملیات فاو، اسرا و آزادگان؛ چهره‌های شاخص سال‌های دفاع مقدس؛ چمران، باقری، جهان‌آرا، همت، باکری، زین‌الدین، خرازی، بابایی، فهمیده؛ پهلوانان ایرانی؛ رستم، سهراب، سیاوش، زال، گردآفرید، گیو، منوچهر، پوریای ولی؛ مشاهیر ایران؛ ابن‌سینا، ابونصر فارابی، زکریای رازی، شیخ‌بهایی، ابوریحان بیرونی، خواجه نصیرالدین طوسی، خوارزمی، فردوسی، سعدی، حافظ، ناصرخسرو، خیام، ای‌کاش‌ها و حسرت‌های بعد از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در حوزه فرهنگی باید به راهکارها و شیوه‌های اجرایی تأثیرگذار بدل شوند. باید داستان‌ها و افسانه‌های ایرانی را معرفی کرد تا از موضوعات فرهنگ خودی (که تا به حال از آنها در این عرصه استفاده نشده‌اند) برای ایجاد روحیه خودباوری در نسل آینده کشور استفاده کرد. درنتیجه، این باور را در نسل آینده ایران اسلامی به وجود آورد که ایرانی غیرت و همت و وطن‌دوستی و تلاش را در سایه اعتقادات مذهبی حفظ کرده‌است و برای حفظ اعتقاد و مرز جغرافیایی خود از هیچ مجاهدت و تلاشی دریغ نخواهد کرد و مانند مرد میدان معاصر ایران که سرباز ایرانی و سردار جهانی بود از هیچ تلاشی مضایقه نخواهد کرد.

ورک شاپی به وسعت یک سرزمین

ورک شاپ روایت هنر همچنان در همه استان‌های کشور در حال برگزاری است و آن‌طور که روابط عمومی انجمن هنرهای تجسمی انقلاب و دفاع مقدس بنیاد فرهنگی روایت فتح خبر داده در این ورک شاپ هنرمندان خود را بدون نیاز به حضور فیزیکی در تهران در محل زندگی خود خلق کرده و اثر را به دبیرخانه انجمن هنرهای تجسمی ارسال می‌کنند.

مصطفی در هندوستان

فیلم کوتاه «مصطفی» به تهیه‌کنندگی پیمان شاه‌محمدی و کارگردانی علیرضا تیموری پس از پاکستان، دومین حضور بین‌المللی‌اش را در کلکته هندوستان تجربه می‌کند. این فیلم درباره یک مرد افغان است که همراه خانواده‌اش در ایران زندگی می‌کند و نداشتن شناسنامه برای این خانواده دردسرساز می‌شود. مصطفی محصول مشترک و همکاری هنرمندان سه کشور سوئد، ایران و افغانستان است.

چه کسانی به تماشا می‌آیند

نقاشی‌های روح‌الامین مخاطبان خاص کم ندارد، اما یکی از آنها دیگر در میان ما نیست و در نمایشگاه آل علی (ع) که با اولین سال عروجش هم‌زمان شده، دستخطی از او دیده می‌شود. روی دیوار سمت چپ کنار در ورودی، تابلویی از دست‌نوشته حاج قاسم سلیمانی را می‌توان دید که خطاب به حسن روح‌الامین نوشته: «بسمه تعالی / دوست و برادر عزیز، هنرمند متعهدم حسن‌آقای عزیز، آنچه از هنر خدادادی جنابعالی در ترسیم مصائب اهل بیت علیهم‌السلام مشاهده کرده‌ام، هر یک فراتر از چند منبر عالم برجسته و با اخلاص بود. برادر بزرگوارم این هدیه الهی را همانند خون‌ها، دست‌ها، سرها و باهایی که در این راه قلم شد، وقف این راه کن و خطی و راهی را برای دیگر متعهدان توانمند ترسیم بفرما. از خداوند منان خواهانم به این دستان بابرکت توانمندی بیش از پیش بدهد و قلب و دل شما را در این راه منورتر بگرداند. برادرت قاسم سلیمانی» نمایشگاه آل علی(ع) در اولین سالگرد عروج سردار دل‌ها برگزار می‌شود. او

نیست، اما دوستدارانش هر روز به دیدار نقاشی‌های حسن روح‌الامین می‌آیند. نیاوران این روزها میزبان هنردوستانی است که از دور و نزدیک می‌آیند، پی‌صدا و در سکوت بزنگاه‌های تاریخ به روایت روح‌الامین را به تماشا می‌ایستند و می‌روند. گاهی یکی دو نفری سراغ مرد نقاش را می‌گیرند، اما معمولاً سکوت است یا پیچ‌های گنگ و مبهم و رفت و برگشت‌های بسیار در مقابل تابلوها.

نه فقط در روزی که مهمان نمایشگاه حسن روح‌الامین هستیم، بلکه براساس شنیده‌ها در تمام روزهای برگزاری جشنواره استقبال قابل اعتنا بوده است. مسوول گالری می‌گوید هر روز همین قدر شلوغ بوده و خیلی‌ها برای دیدن تابلوها آمده‌اند. تابلوهای آقای روح‌الامین مشتری‌های خاص خودش را دارد،

ناگهان سرخ، ناگهان سبز

نقاشی‌های روح‌الامین قاب‌هایی غبارآلود، مه‌گرفته، پرخون و سوخته هستند. چه بسیار رنگ‌های تیره که در آثارش دیده می‌شود، از طیف‌های قهوه‌ای و خاکی یا خاکستری‌های سرد. انبوه تابلوها را همین رنگ‌ها فراگرفته و ناگهان از میان این همه تیرگی و غبار، طیف‌های سرخ و سبز، با صلابت و قدرتمند ظهور می‌کنند و چشم‌های را به سوی خویش می‌کشند. البته گاهی در برخی آثارش آبی‌ها و سفیدها و روشنی‌های نرم و نازک نشان از ملوکوت دارند، اما روح‌الامین معمولاً از جهان خاکی حتی در ملوکوت و میان روشنی بال فرشتگان هم نشانه‌هایی به دست می‌دهد. نقاش، آناتومی را خوب می‌شناسد، دستان قدرتمندی در ترسیم خطوط دارد و فرم‌هایی که روی بوم برجای می‌گذارد، در عین نرمی، قدرتمند و موثر هستند. روح‌الامین برای تصویر کردن بزنگاه‌های تاریخ سراغ زوایا و دریچه‌هایی می‌رود که شکوه و عظمت رویدادها را به نمایش بگذارد و بغض و اندوه را با رد قلم‌مو و رنگ‌ها انتقال می‌دهد. از دریچه نگاه او و زاویه‌ای که انتخاب می‌کند، چهره‌ها پوشیده می‌مانند و اگر روح‌الامین منظری با این منظور پیدا نکند، حتما بهانه‌ای و راهی معنادار برای پوشیده ماندن چهره معصوم پیدا می‌کند. چراکه نقاشی روح‌الامین به لحاظ سبک و ساختار، تابع قوانین رئالیسم یا واقعگرایی است، حتی اگر گاهی به لحاظ مضمونی فراواقعگرایانه به نظر برسد یا آبی‌های معنوی و فرشتگان ملوکوتی را به تماشا بکشد.

نام لیلی را مشق می‌کند

وقتی از زیبایی حرف می‌زنیم، مقصود یک گل است یا پرنده، اما یک غروب خاکستری هم می‌تواند زیبا باشد. یک هنرمند باید کمی از سطحی بودن و عامی بودن فاصله بگیرد و مخاطبش را هم با خودش ببرد. کسانی که داستان‌ها و حماسه‌ها را خلق کرده‌اند، صاحبان اصلی معنا و تأثیر هستند. مردم داستان‌هایی را که من به تصویر کشیده‌ام قبلاً شنیده‌اند، فقط تصور مرا از آن داستان‌ها می‌بینند.

هیچ‌کسی نمی‌تواند ادعا کند که عین واقعیت را به تصویر کشیده، هیچ دست و چشمی توان تصویر کردن تمام واقعیت را ندارد، مگر این‌که هنرمند به درجات معنوی رسیده باشد.

برای کسانی چون من، هر تابلو یک تمثیل است و نقاشی برایم شبیه به توسل است، مثل مداحی که زبان حال خودش را می‌گوید. نقاشی می‌کنم تا ذکر دوست را گفته باشم. می‌گویم دلبر من این شکلی است، بیایید ببینید. اما نمی‌گویم این است و جز این نیست. این فقط مشق کردن نام لیلی است.

چیزهایی که مثل همیشه نیست

تابلوهای حسن روح‌الامین معمولاً ابعاد بزرگی دارند؛ تماشای آنها میسر نیست، مگر روی دیوارهای وسیع و سقف‌های بلند. همین بوده که آثارش معمولاً به خانه‌های مردم راهی نداشتند و در عوض روی دیوار مراکز، نهادها، مجتمع‌ها، مجموعه‌ها و هیات‌های مذهبی نصب شده است. اما این بار نقاش به فکر افتاده که آثاری کوچک‌تر یا حتی تابلوهای چایی به مخاطبانش ارائه کند. در نمایشگاه آل علی(ع) می‌شود تابلوهایی با ابعاد کوچک‌تر را دید که شاید کسان بیشتری بتوانند این آثار را داشته باشند و جایی در اتاق کار یا دفتر پیش چشم قرار دهند. به جز اینها برای اولین بار حسن روح‌الامین تابلوهای چاپ دستی تدارک دیده و برخی نقاشی‌هایش را با این تکنیک در ۱۵ نسخه ارائه کرده است. تعدادی از این تابلوها به همراه توضیحاتی درباره تکنیک‌های چاپ در مجموعه آثار آل علی(ع) پیش روی علاقه‌مندان قرار گرفته است.

عکس: چاوش همدانوی / جام جم

نقاشی می‌کند، راوی روح این دست درباره‌اش بیاره آل علی(ع) با ما پاسخ نرسید و این فی‌ها و اظهاراتش در ته. او خرداد امسال بود؛ نام لیلی را مشق لامین درباره خواندن ست؛ نتادوام و چیزیه که مصادقت ذهنیات، کشم‌تا لذتی که من شی می‌کنم، بی ندار، بود، به نظر

عکس: جام جم

دوم: با اتفاق‌های تلخی چون شهادت سپهبد حاج‌قاسم سلیمانی و روبرویی با اتفاقات مهم جهانی مانند سریال تازه‌ساخت هالیوود که به سفارش شیعه انگلیسی آماده بخش جهانی شده است، پاسخ به برخی چرایی‌ها ضروری به نظر می‌رسد. شاید به شیوه‌هایی که می‌توان در عرصه فرهنگی داشت باید حساس شد. به‌طور مثال، ارتباط با گروه‌های سنی مختلف مانند کودک و نوجوان در حوزه محصولات فرهنگی در برابر فرهنگ وارداتی غرب ضعیف است و باید به صورت جدی نسبت به ارائه داستان‌ها، روایات و مفاهیم اصلی فرهنگی جامعه ایرانی– اسلامی در قالب‌های جذاب و خواندنی برای مخاطب نوجوان اقدام کرد.

مخاطب کودک و نوجوان ابتدای راه زندگی خود است و قدرت درک مفاهیم را دارد. از طرفی پیگیری کتاب‌های مصور، سینما و روایات جذاب از دلمشغولی‌های این نسل است. با این تفاسیر، تولید «کمیک استریپ یا پی‌نما» می‌تواند جوابگوی نیاز مخاطب نوجوان بوده و انتقال‌دهنده داستان‌ها، روایات و مفاهیمی اصلی فرهنگی باشد. ازاین‌رو، لازم است مدیران فرهنگی در ادامه، فعالیت‌های خود و مجموعه‌های تحت امرشان از قالب‌های هنری نوین جهانی شناختی هر چند مختصر داشته باشند.

سوم: تعریف پی‌نما ساده است. به‌دلیل پیشتازی غربی‌ها در حوزه تولید این سری از محصولات، نمونه‌های بسیاری برای نزدیکی به ذهن وجود دارد. پی‌نما به داستان‌هایی گفته می‌شود که در آن تصاویر به همراه